

KulttuuriEspoo

KAMU ESPOON
KAUPUNGIN
MUSEO

Alueellista kulttuuriympäristötyötä Espoossa

25.11.2024

KAMU Espoon kaupunginmuseo

Museossa
31
työntekijää

Suomen toiseksi suurimman kaupungin kaupunginmuseo on osa Espoon Elinvoimaa ja kuuluu Kulttuurin tulosityksikköön omana palvelualueenaan.

Museo toimii paikallisena kulttuuriympäristöviranomaisena ja asiantuntijana.

Kulttuuriympäristön
viranomaistyötä
tekee 4 henkilöä

Mikä kulttuuriympäristö?

Kulttuuriympäristöksi kutsutaan ihmisen muovaamaa ympäristöä, jossa näkyy luonnon ja ihmisen vuorovaikutus sekä kerrostumat eri aikakausilta. Kulttuuriperintö puolestaan koskee ihan kaikkea ihmisen toimintaa.

Rakennettu
kulttuuriympäristö

Kulttuurimaisema

Arkeologinen
kulttuuriperintö

Espoon kulttuuriympäristöohjelma

- Espoon kulttuuriympäristöohjelma on työkalu Espoon kaupungissa kulttuuriympäristötyötä tekeville ja kulttuuriympäristöjä vaaliville ja niistä kiinnostuneilla kaupungin asukkaille. Se linjaa, kuinka ympäristön ominaispiirteitä tunnistetaan, säilytetään ja hyödynnetään kaupunkilaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja paikkaan liittyvän kuuluvuuden tunteen vahvistamiseksi.
- Kulttuuriympäristöohjelma koostuu asukkaiden, yhteisöjen, viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyönä tekemistä linjauksista, jotka käsittelevät kulttuuriympäristön hoitoa ja hyödyntämistä.
- Espoon kulttuuriympäristöohjelmaa on suunniteltu kaupungin eri toimialojen välisenä yhteistyönä. Projektia johtaa KAMU Espoon kaupungin museo ja siihen osallistuvat toimialoista tekninen ja ympäristötoimi ja sivistystoimi.
- [Espoon kulttuuriympäristöohjelma | Espoon kulttuuriympäristö | Espoon kaupunki](#)

Kulttuuriympäristötyötä kaikille ja yhdessä

- Adoptoi monumentti, <https://www.espoo.fi/fi/espoo-kulttuuriymparisto/adoptoi-monumentti-toiminta>
- Mobiilireitit, <https://tarinasoitin.fi/espoo-kaupunginmuseo>
  - Tapiola asukkaiden tarinoina
  - Otsolahti ja Itäranta: puutarhakaupungin merellinen osa
  - Tapiolan arkkitehtuuriopas
  - Kaija ja Heikki Sirenin arkkitehtuuria
- Kuvia ja tietoa Finnasta. <https://ekm.finna.fi/>

KAMU Espoon kaupunginmuseo kulttuuriympäristön suojeluviranomaisena

- KAMU Espoon kaupunginmuseo on keskeinen kulttuuriympäristön suojelutyöstä vastaava viranomainen Espoossa.
- Sen tehtäviin kuuluvat yhteistyö muiden kaupungin viranomaisten ja asiantuntijoiden kanssa maankäyttöä (rakentaminen, korjaaminen, muuttaminen, purkaminen) koskevissa kysymyksissä, neuvontatyö esimerkiksi kulttuuriympäristön hoitoon liittyvissä avustushakemuksissa ja yhteistyö maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävissä espoolaisissa kulttuuriympäristökohteissa Museoviraston ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.
- KAMU Espoon kaupunginmuseon tehtävä on lisätä kaupunkilaisten hyvinvointia ja vahvistaa identiteettiä yhdessä kaupunkilaisten kanssa tuottamalla kulttuuriperinnöstä tietoa, luomalla kokemuksia ja uusia tapoja toimia.

Lakisääteinen tehtävä

- Kulttuuriympäristön vaalimisen toiminnan perustana ovat sen suojelua koskeva kansallinen ja kansainvälinen lainsäädäntö. Sitä ohjaavat muun muassa Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL), Muinaismuistolaki (MML) sekä laki rakennusperinnön suojelemisesta (LaRS).
- Lakien noudattamista valvoo kulttuuriympäristön suojeluviranomainen. Valtakunnan ylin suojeluviranomainen on Museovirasto. Museovirasto on jakanut osan viranomaistehtävistä Museolain 7§ mukaisille alueellisille vastuumuseoille. Keski-Uudenmaan aluevastuumuseo, eli Helsingin kaupunginmuseo on edelleen sopimuksilla jakanut Espoon ja Vantaan viranomaistehtävät Espoon ja Vantaan kaupunginmuseoille.
- Museovirasto hoitaa edelleen Espoon alueen lailla tai asetuksilla suojellut kohteet, joita on kaikkiaan seitsemän. Lisäksi Museovirasto hoitaa valtion omistamiin rakennuskohteisiin liittyvät asiat sekä joitakin erityisen haastavia erityistapauksia (kuten Tapiolan uimahalli).

Mitä KAMU tekee kulttuuriympäristön viranomaistyössä?

Maankäyttö- ja lupahankkeisiin liittyvät neuvottelut ja niistä annettavat lausunnot

Kohdekäynnit suunnittelualueilla ja rakennuskohteissa

Muuttuvan Espoon dokumentointi

Kulttuuriympäristöön liittyvien selvitysten ohjaaminen

Lausunnot, mitä ja miksi?

- Keskeinen osa viranomaistoimintaa ovat eri hankkeista annetut lausunnot.
- Tyypillisiä lausuttavia hankkeita ovat asemakaavat sekä erilaiset lupa-asiat, kuten rakennuslupa, purkulupa, poikkeuslupa ja suunnittelutarveratkaisu.
- Kaupunginmuseo antoi vuonna 2023 yhteensä lähes 300 kirjallista lausuntoa ja kommenttia. Suurin osa lausunnoista puoltavia tai ohjaavia, sillä kulttuuriympäristökysymyksiä käsitellään jo ennen lausuntovaihetta yhteisissä neuvotteluissa ja etsitään tyydyttävää ratkaisua.
- Lausuntoja annetaan pyydettyinä kaupungin eri toimialoille, pääsääntöisesti kaupunkisuunnitteluun ja rakennusvalvontaan.
- Lausuntoja ei anneta yksityisille tahoille (poikkeuksena konsultit tietyissä tapauksissa).
- **Kaupunginmuseo lausuu hankkeista kulttuuriympäristön suojelun näkökulmasta, ja tuo päätöksen teon tueksi näkemyksen hankkeen vaikutuksista kulttuuriympäristöarvoihin.** Museon lausunto on osana eri hankkeisiin liittyviä lukuisia lausuntoja ja selvityksiä, jotka kaikki otetaan päätösharkinnassa huomioon.

Rakennussuojelu, mitä se tarkoittaa

- Rakennettua ympäristöä suojellaan pääsääntöisesti asemakaavoilla. Rakennettu ympäristö kattaa rakennukset, rakennelmat, rakennusryhmät ja rakennusalueet.
- Espoossa on noin **500 asemakaavalla** suojeltua rakennusta. Rakennuksen suojelutilanne selviää voimassa olevasta asemakaavasta, mutta jos asemakaava on yli 13 vuotta vanha, saatetaan asemakaavan suojelutavoitteita tarkistaa ja rakennuksen suojelutilanne muuttua.
- Toinen suojelukeino nojautuu lakiin rakennusperinnön suojelusta (LaRs). Lailla suojelu on hyvin harvinaista. Sitä käytetään yleensä asemakaava-alueiden ulkopuolella tai mikäli suojelutavoitteiltaan vanhentunutta asemakaavaa ei olla uudistamassa. Espoossa on viisi rakennussuojelulailla suojeltua kohdetta: Villa Koli, Villa Rulludd, Albergan kartano, Tarvaspää ja Villa Solkulla. (Näiden lisäksi Espoon Tuomiokirkko on suojeltu Kirkkolailalla ja Kaukalahden rautatieaseman aluetta pyritään turvaamaan Rautatiesopimuksella).

Inventoinnit ja asemakaavan ajanmukaisuus

- Kulttuuriympäristönsuojelun viranomaistyön sekä maankäytön suunnittelun tueksi on laadittu ja laaditaan erilaisia inventointeja ja selvityksiä. Inventoinneissa tunnistetaan ja arvioidaan merkittävät kulttuuriympäristökohteet. Inventoinnissa arvokkaaksi arvioitu kohde ei ole automaattisesti suojelun piirissä, mutta saattaa sellainen jossain vaiheessa olla. Inventoinneille on lakisääteinen peruste, sillä asemakaavoituksen tulee perustua riittäviin selvityksiin (MRL 9§).
- Asemakaava voidaan katsoa vanhentuneeksi, jos asemakaava on ollut voimassa yli 13 vuotta ja on merkittävältä osiltaan edelleen toteutumatta. Rakennuslupa tai purkulupa voidaan jättää myöntämättä, mikäli asemakaava on vanhentunut ja lupahanke on ympäristökuvan tai alueidenkäytön kannalta merkittävä. Kaupunki seuraa asemakaavojen ajanmukaisuutta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin. Mikäli kaupunki arvioi asemakaavan olevan ajanmukainen, ei tästä päätöksestä ole mahdollista valittaa. Rakennuksen suojelustatus ei siis ole yksiselitteisesti luettavissa voimassa olevasta asemakaavasta, mikäli kaava on yli 13 vuotta vanha. Tämä asetelma saattaa aiheuttaa etenkin purkulupien yhteydessä vaikean ristiriitatilanteen, joka ei kenellekään osapuolelle ole toivottava.

Rakennushistoriaselvitys, kuntotutkimus, korjattavuusselvitys

- **Rakennushistoriaselvitys** vastaa monella tavoin inventointia, mutta siinä pureudutaan tarkasti yksittäiseen rakennuskohteeseen. Jos selvitykseen liittyy kohteen arvotus, se tulee tehdä kaupunginmuseon ohjauksessa.
- **Kuntotutkimuksia** tarvitaan niin ikään korjauksia ja usein myös purkulupaharkintaa varten. Myös mahdollisten asemakaavalla suojeltavien kohteiden kunto on syytä tutkia ja varmistaa, että rakennuksen suojelulle on myös sen kunnan puolesta edellytykset.
- **Korjattavuusselvitys** poikkeaa kuntotutkimuksesta siten, että sen lähtökohtana on selvittää millä toimenpiteillä (ja kustannuksilla) rakennus olisi korjattavissa.
- Kaupunginmuseo kerää ja arkistoi kaikki Espoon alueelta tehdyt kulttuuriympäristöinventoinnit ja rakennushistoriaselvitykset. Aineistoa on kertynyt yli 600 kappaletta. Se on lähes kokonaisuudessaan sähköisessä muodossa, myös vanhemmat selvitykset on museon toimesta digitoitu. Kaupunginmuseo vastaa yhdessä kaupunkitekniikan kanssa aineiston siirtämisestä kaupungin sisäiseen karttapalveluun.

Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelu

- Arkeologinen kulttuuriperintö tarkoittaa ympäristössä olevia ihmistoiminnan jäännöksiä, esimerkiksi asuinpaikkoja, hautaraunioita ja teitä. Arkeologiseen kulttuuriperintöön kuuluvat osana esimerkiksi kiinteät muinaisjäännökset, jotka ovat muinaismuistolain (295/1963) suojaamia, ja muut kulttuuriperintökohteet, jotka eivät ole lain suojaamia, mutta jotka on otettava huomioon kaavoituksessa ja muussa suunnittelussa. Arkeologisilla kohteilla tai kiinteillä muinaisjäännöksillä ei ole laissa määrättyä ikärajaa hylkyjä lukuun ottamatta.
- **Kiinteät muinaisjäännökset ovat automaattisesti suojeltuja ilman erillisiä toimenpiteitä tai kaavamerkintöjä.**
- Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla myönnettyä lupaa on kielletty. Muinaisjäännös ei kuitenkaan useimmiten estä vallitsevaa maankäyttöä. Muinaismuistolain 11 §:n mukaan myös kiinteään muinaisjäännökseen kajoamiseen voidaan myöntää lupa, jos muinaisjäännös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa. Luvat myöntää Museovirasto.

Arkeologiset inventoinnit ja selvitykset

- Arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä selvityksiä tehdään samoin perustein kuin rakennetun ympäristön selvityksiäkin. Menettelytavoissa on kuitenkin muinaismuistolakiin perustuvia eroja. Muinaismuistolaki velvoittaa yleisen maankäyttöhankkeen tai kaavoituksen suunnittelijan ja toteuttajan selvittämään työn vaikutukset kiinteään muinaisjäännökseen. Jos työllä on vaikutusta, hankkeen tai kaavoituksen toteuttaminen voi edellyttää suoritettavaksi erilaisia tutkimuksia tai muita toimenpiteitä. Muinaismuistolain 13 ja 15 §:n nojalla maankäyttöhanketta tai kaavoitusta suunnitteleva tai toteuttava voi näistä syistä joutua tilaamaan arkeologisia selvityksiä tai tutkimuksia kuten inventointeja tai kaivauksia.
- Inventoinneissa selvitetään, onko tutkittavalla alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Samalla tarkastetaan jo tunnettujen kohteiden kuntoa ja rajausta.
- **Kaupunginmuseo ei lähtökohtaisesti itse tee selvityksiä**, poikkeuksena ovat viranomaistyöhön liittyvät maastotarkastukset. Selvityksiä tekevät pääasiassa konsulttiyritykset sekä Museovirasto, joka tekee myös yksityisten maanomistajien rakennushankkeisiin liittyviä kenttätutkimuksia ja pienimuotoisia tutkimuskaivauksia valtion kustantamana.

Kulttuuriympäristöasioissa KAMUssa auttavat

- Tryggve Gestrin ja Eetu Sorvali, arkeologinen kulttuuriperintö
- Jyri Vilja ja Lasse Majuri rakennettu kulttuuriympäristö
- Kirsi Ojala, yhteistyö kuntalaisten kanssa, Adoptoi monumentti, Espoon kulttuuriympäristöohjelma
- Reetta Lepistö, valokuvat espoolaisesta kulttuuriympäristöstä
- Virpi Talja Nerman, arkistoaineisto

KAMUlaiset tavoittaa parhaiten

kulttuuriymparisto@espoo.fi

Tarkemmat yhteystiedot

<https://www.espoo.fi/fi/kamu-espoo-kaupunginmuseo/ota-yhteytta>

KAMUn yleiskaava 2060 -lausunto, pääasiat

- Arkeologisen kulttuuriperinnön selvitys on riittämätön. Toteutettava koko kaupungin kattava inventointi.
- Paikallisesti merkittävien rakennettujen ympäristöjen selvitys kesken, mutta toteutettu hyvässä yhteistyössä museon kanssa.
- Suvisaariston osalta selvitykset ovat vanhentuneita ja puutteellisia.
- Museo arvostelee sitä, että esim. pohjois- ja keskiosien kaava-alueita ei sisällytetä 2060-kaavaan. Sama koskee joitakin osayleiskaavoja (erit. Soukanniemi ja Suvisaaristo).
- Useita yksityiskohtaisempia huomioita kaavamerkintöihin, -määräyksiin ja -alueisiin.

Linkkejä

- Espoon karttapalvelu <https://kartat.espoo.fi/ims>
  - Kaavoitus (myös vireillä olevat), kulttuuriympäristöt